

ANNIE BESANT - POTREBA PO REINKARNACIJI

POTREBA PO REINKARNACIJI

ANNIE BESANT

teozofija v sloveniji

Annie Besant

POTREBA PO REINKARNACIJI

Naslov izvirnika: The necessity for reincarnation

Izvirnik izdal: The Theosophical Publishing House, 1920

Druga elektronska izdaja

Prevod, prelom in izdal: Anton Rozman

Lektoriral: Marko Klasinc

Slika na naslovnici: Nicholas Roerich - Drops of Life - © Nicholas Roerich Museum

Leto izdaje: Ljubljana, 2022

Publikacija je brezplačna

Avtorske pravice: © Teozofija v Sloveniji 2022

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v
Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

COBISS.SI-ID: 102139651

ISBN: 978-961-6561-27-3 (PDF)

POTREBA PO REINKARNACIJI

ANNIE BESANT

teozofija v sloveniji

Vsebina	Stran
<i>Potreba po reinkarnaciji</i>	5
<i>Darwinova teorija</i>	8
<i>Prenašanje lastnosti</i>	11
<i>Kako to pojasnjuje reinkarnacija?</i>	14
<i>Starost duše</i>	17
<i>Izprijenost in genijalnost</i>	19
<i>Eno življenje in mnoga življenja</i>	22
<i>“Bodi popoln”</i>	24
<i>Reinkarnacija v krščanskem učenju</i>	27
<i>Reinkarnacija, nauk upanja in moči</i>	32

Potreba po reinkarnaciji

Vprašanje reinkarnacije je tako obširno, da sem že z izborom naslova omejila obseg našega tokratnega razmišljanja. Ne mislim se torej posvečati celotnemu nauku, temveč le njegovemu posebnemu vidiku: nujnosti reinkarnacije. V umu¹ poslušalca se bodo ob tem porodila številna vprašanja, na katera v enem samem kratkem predavanju ne bom mogla odgovoriti: Zakaj se preteklosti ne spominjamo vsi? Zakaj ne moremo izoblikovati, ko se oziramo nazaj, jasne mentalne podobe o načinu, na katerega so rastle naši značaji, se razvijale naše mentalne in moralne moči? Zastavljala se bodo številna tovrstna vprašanja, pa vendar - če mi bo nocoj uspelo predstaviti, da reinkarnacija razumno pojasnjuje življenje, človeški napredek in značaj; da nam omogoča razumevanje številnih življenjskih vprašanj; če mi bo uspelo predstaviti, da jo potrebuje tudi današnja znanost pri svojem

¹Um - (*manas* - sanskrt) - *Manas* je princip (peti princip v sedmerni delitvi človeka) in obenem entiteta, individualnost ali Ego. Človeški Ego je *manasa-putra* ali sin *mahata*, nakopičenja božanskih in duhovnih inteligenc našega vesolja. Ko se poveže s telesom, postane njegova narava dvojna. *Višji Manas* je reinkarnirajoči se Ego, ki ga razsvetljuje duhovno razumevanje *buddhija*. *Manas* se namreč razvije iz *buddhija* (drugega principa) kot sadež iz cveta. *Nižji manas* pa človekova zmožnost mišljenja, ki ga vodijo zemeljske in živalske želje ter strasti. *Manas* se po smrti telesa razgradi, pri čemer preživi le to, kar je v njem duhovnega. Besedo *um* v tem besedilu uporabljamo kot sinonim za *nižji manas*.

prizadevanju za zaokroženje teorije o evoluciji; če mi bo uspelo predstaviti, da je nujnost z moralnega stališča, če želimo med soočanjem s številnimi grozljivimi prikazi, povezanimi s človeškim življenjem in človeškim trpljenjem, ohraniti svoje zaupanje v božansko pravičnost in božansko ljubezen; da je nujnost za človeško izpopolnjevanje; če mi bo uspelo predstaviti, da je nauk, ki ni, kot bom pokazala nazadnje, ob vseh pozivih za njegovo sprejetje, značilen le za verstva Vzhoda; da je za prvotno krščanstvo značilen prav toliko kot za ostala velika svetovna verstva; da je reinkarnacija celotnih prvih petsto let krščanstva nesporno veljala za enakovreden nauk ostalim naukom, ki so jih učili veliki učenjaki in škofje krščanske Cerkve; da je bil nauk o reinkarnaciji vselej prisoten v krščanski literaturi, tako da lahko danes njegovo ponovno oživljanje sprejemamo kot oživitev delno pozabljene resnice in ne kot poskus vsiljevanja nauka neke tuje vere - potem bom s prikazovanjem te nujnosti morda zmanjšala zmedo v umu običajnega kristjana, ki se skoraj zgrozi, ko zasliši za ta nauk; in tako vaše miselne tokove, kar je tudi moj edini namen, spodbudila k razmišljanju in presojanju, spodbudila vaše lastne moči² mišljenja, da svobodno sprejmete ali zavrnete njegovo upravičenost. Kajti ne menim, da bi predavatelj moral dogmatizirati in presojati, kaj naj bi razmišljali drugi; ne menim, da bi po predstavitvi določenega vprašanja predavatelj moral zahtevati sprejemanje določenih sklepov. Dolžnost predavatelja je zgolj predstavitev neke resnice na način, kot jo sam vidi, medtem ko naj njeno zavračanje oziroma sprejemanje prepusti svobodni presoji posameznikovega razuma in vesti. To je torej moja naloga - da vam to vprašanje zgolj predstavim. Presojali pa ga boste vi, ne jaz.

Najprej nekaj o nujnosti, da bi znanost upoštevala reinkarnacijo. Lahko bi dejali, da je znanstveni svet razpet med dvema pomembnima naukoma o evoluciji. Medtem ko prvi počasi tone v pozabo, se drugi čedalje bolj uveljavlja. Prvega predstavlja evolucijsko učenje Charlesa Darwina, drugega

² Moči - zmožnosti doseganja učinka, nadzora, vpliva, izražanja lastne volje, razumske in moralne učinkovitosti.

pa kasnejše Weissmannovo učenje. Torej, nam sta enako pomembna oba nauka; obema pa za izpopolnitev manjka učenje o reinkarnaciji. Znotraj obeh se namreč zastavljajo določena vprašanja, na katera lahko odgovori le reinkarnacija, na katera je mogoče odgovoriti le v luči tega starodavnega in vsestranskega učenja. Hkrati ne trdim, da bi to učenje bilo resnično samo zato, ker znanost na ta vprašanja še ne zna odgovoriti, temveč zgolj opozarjam, da kadar naletite na nauk, ki vam razloži probleme, katerih znanost ne zna razložiti, razreši težave, ki jih znanost ne more, potem si tak nauk zasluži vsaj to, da mu razmišljajoči ljudje razumno prisluhnejo in odkrijejo, da predstavlja možno razlago za navidezno sicer nerazložljiva dejstva.

Darwinova teorija

Oglejmo si na kratko evolucijsko učenje Charlesa Darwina v najširši možni perspektivi. Med obravnavo razvoja razumnosti³ in moralnosti naletimo na dve prelomni spoznanji. Prvič, da se lastnosti s staršev prenašajo na potomce, in da se razumnost in moralnost razvijata z nakopičeno silo tega prenosa. Ko človeška vrsta iz koraka v korak napreduje, se rezultati tega vzpenjanja prenašajo s staršev na potomce. Ti zaradi pričetka na ravni, doseženi s prizadevanjem prednikov, lahko naredijo korak naprej in s tem nadaljujejo prenašanje obogatene dediščine na svoje naslednike. S tega zornega kota je videti človeški napredek mogoč in poln upanja.

Drugič, vzporedno s tem obstaja nauk o boju oziroma “preživetju najspособnejših”, kakor se tudi imenuje. Ta zagovarja pomen lastnosti, ki nekatere omogočijo preživetje, s čemer lahko te lastnosti, ki so jim omogočile prednost v boju za obstanek, prenesejo dalje na svoje potomce. Ti dve glavni spoznanji - prenašanje lastnosti s staršev na potomce ter preživetje najboljših v boju za obstanek - sta vprašanji, ki ju je zelo, zelo težko obravnavati z običajnega darvinističnega stališča. Prenajanje lastnosti bom obravnavala

³ Razumnost (inteligenca) - temeljna lastnost Višjega Manasa.

tedaj, ko bom govorila o Weissmannu. Glede drugega spoznanja pa smo dolžni darvinistom zastaviti vprašanje, ki je povezano z razvojem višje inteligence, še posebno pa z razvojem moralnih lastnosti. In sicer: dejstvo je, da so lastnosti, ki so povsem človeške - sočutje, ljubezen, naklonjenost, žrtvovanje zaradi zaščite slabotnejših, voljnost dati življenje za dobro drugih - lastnosti, ki jih prepoznavamo kot človeške, za razliko od lastnosti, ki si jih delimo z živalmi. Bolj ko človek izraža te lastnosti, za bolj človeškega velja. In to prepričanje se je že tako uveljavilo, da je pokojni prof. Huxley pri poskusu obravnavanja tega vprašanja izjavil, da bi si morali priznati, da se je človek, del vesolja, uprl zakonu vesolja; da se je razvijal zaradi samopredaje in ne zaradi preživetja najsposobnejših, zaradi samožrtvovanja in ne zaradi teptanja šibkejših, kar je bil zakon razvoja znotraj nižjih kraljestev narave.

In zastavil si je vprašanje: kako se lahko nek del upre celoti in se razvija po zakonu, ki je v nasprotju z zakonom razvoja nižjih kraljestev? Nanj si je odgovoril kar z vprašanjem: ali je to morda zato, ker človek premore enako zavest, kot je tista, ki je v osnovi vesolja? Ali si je na to Huxley skušal odgovoriti pritrdilno, ne vemo, lahko pa zatrdimo, da smo iz ust tega velikega zagovornika evolucije slišali pritrditve, da človeški razvoj omogoča zakon žrtvovanja in ne zakon boja. Toda, kaj to potemtakem pomeni? Kaj pomeni, ko se soočite s preživetjem najsposobnejših? Kajti vsi tisti, ki se žrtvujejo, nazadnje umrejo.

Jasno lahko vidimo, da se med živalmi mati žrtvuje za svoje nemočne potomce in da ne upošteva zakona samoohranitve, ohranitve lastnega življenja, in da premaga strah pred človekom, ki je vgrajen v naravo divje živali. Ptičja mati, živalska mati žrtvuje svoje lastno življenje, da bi odgnala sovražnika, človeka, od gnezda, votline ali skrivališča, kjer varuje svoje mladiče. Materinska ljubezen premaga celo ljubezen do lastnega življenja. Toda, zaradi tega žrtvovanja umre. Vsakdo, ki to ljubezen najbolj izraža, pogine - žrtvujoč se v imenu materinske ljubezni. In če družbene vrline, človeške vrline, kot lahko vidimo, delujejo tako, da vsakogar, ki jih premore, pože-

nejo v smrt, in da preživijo samo oni, ki so sebičnejši in surovejši, kako lahko potemtakem pri človeku pojasnimo rast duha samožrtvovanja, kako lahko razložimo vso to neprekinjeno rast najbolj božanskih lastnosti, ki človeka onesposabljaajo za boj za obstanek?

Darvinizem na to vprašanje dejansko ne odgovori. Poskusi so sicer bili, vendar tisti, ki so preučevali darvinistična besedila, vedo, da se s tem vprašanjem ne soočajo celovito, da se mu raje izognejo, kot da bi skušali nanj odgovoriti. A odgovore prinaša reinkarnacija.

Kajti v nadaljevanju življenja, tako živalskega kot človeškega, to samožrtvovanje vzbudi v značaju novo moč, novo življenje, priborjeno moč, ki se vedno znova in znova vrača v svet, v vedno višjih in višjih oblikah objavljanja. Da, čeprav materina oblika umre, pa preživi materina duša, ki se vedno znova vrača nazaj v svet. Takšne materine duše se urijo dalje, sprva v živalskem in nato v človeškem kraljestvu, tako da se tisto, kar je duša pridobila z žrtvovanjem telesa, vrača nazaj v reinkarnirani duši in blagoslavlja ter povzdiguje celoten svet. Vztrajnost duše je to, kar omogoča rast moralnosti značaja.

Prenašanje lastnosti

Prehajamo k vprašanju prenašanja lastnosti, kar nas privede, kot sem že omenila, do Weissmanna in njegove obravnave tega vprašanja. Weissmann je odkril, da obstajata dve temeljni dejstvi: prvič, neprekinjen obstoj fizičnega življenja – ki je razmeroma sprejemljivo za običajni pogled na to vprašanje, vendar pa ga je on dokazal na način, ki poseže dlje kot je katerakoli znanstvena misel pred njim – na eni strani torej kontinuiteta fizičnega življenja, ki jo bomo, kot bomo videli, morali dopolniti še z neprekinjenim obstojem razumskega in moralnega življenja. In prav slednje je povezano z odkritjem drugega temeljnega dejstva Weissmannove opredelitve. Weissmann namreč ugotavlja – in ta pogled postaja čedalje bolj sprejet – da se mentalne, moralne in ostale pridobljene lastnosti na potomce ne prenašajo. Da se lahko prenašajo le tedaj, kadar se počasi in postopno vtrejo v samo tkivo fizičnega telesa vseh vpletenih ljudi.

Razumske in moralne lastnosti se ne prenašajo – in dokazov za to je več kot dovolj – kajti kje bi sicer odkrili vzrok za človeško napredovanje, če ne bi ob neprekinjenem obstoju protoplazme sočasno imeli tudi neprekinjenega obstoja razvijajoče se, dozorevajoče duše? Ne le, da je to nujno, po tej isti teoriji, podprti z opazovanimi dejstvi, razkrije se tudi to, da višji kot je

organizem bolj se nagiba k neplodnosti oziroma občutnemu zmanjševanju števila potomcev. Genij – kar postaja skoraj splošno sprejeto v znanosti – genij je neploden. S tem je mišljeno, da genije ne priteguje večanje rodu, pa tudi to, da če že imajo otroke, ti ne premorejo genialnih sposobnosti, temveč živijo povsem običajno in se celo nagibajo k temu, da bi se spustili pod povprečje svojega okolja. To pa je zelo pomembno vprašanje za prihodnost.

Kajti genij današnjega časa naj bi označeval raven, ki bo postala nekaj običajnega čez stoletja. Genij, ki zaradi svojega razuma⁴ ali posebne kreposti predstavlja vrh človeškega napredka v svojem času, je kot vodna črta, ki kaže, do kod se bo s prihajanjem novih generacij dvignila gladina oceana. Če pa je genij zgolj žrtev narave, če je le rezultat nekakšnega srečnega naključja, če je le posledica nekega neznanega vzroka, potem nam ne prinaša nobenega sporočila upanja, nobenega obeta za prihodnost. Če pa v tem geniju prepoznamo dušo, ki je po dolgotrajnem nabiranju izkušenj pridobila lastnosti, s katerimi se je sedaj ponovno rodila, in če hkrati z neprekinjenim obstojem protoplazme neprekinjeno obstaja tudi duša, ki raste in se razvija sočasno z rastjo, razvojem in dozorevanjem oblike, ah! potem je genij znanilec prihoda boljšega človeštva, zaradi česar lahko tudi najnižji otrok zemlje upa, da se bo nekoč tudi sam lahko povzpел do njegovih višin razumnosti ali kreposti.

In da je tak pogled na genialnost pravilen, dodatno potrjujejo raziskave; kajti vidimo lahko, da obstajata dve vrsti genijev - prve odlikuje genialnost čistega razuma ali kreposti, druge pa genialnost umetnostnega izražanja s posebnim sodelovanjem telesa. Na izražanje prve vrste genialnosti fizično podedovane lastnosti prispevajo le malo ali nič, medtem ko se veliki glasbeni genij ne more izraziti brez specializiranega telesa in občutljive organiziranosti živčnega sistema, brez prefinjenega občutka za dotik in ostrine sluha. Za popolno izražanje glasbene genialnosti so te fizične sposobnosti nujno potrebne. Potrebna je pomoč podedovanih fizičnih lastnosti, in kaj

⁴ Razum (intelekt) - besedo *razum* v tem besedilu uporabljamo kot sinonim za Višji Manas.

nam drugega razkrivajo življenjske zgodbe glasbenih genijev? To, da so pogosto rojeni v glasbenih družinah; da je bila v družini že dve ali tri generacije prisotna določena glasbena nadarjenost; da pa se je ta z njihovim vstopom v družino povsem izčrpala in da se je v nadaljevanju družina povrnila k običajnemu življenju povprečnih ljudi. Družina se z genijem razcveti, toda genij svoje genialnosti na potomstvo ne prenaša.

Kako to pojasnjuje reinkarnacija?

Ta vprašanja in neznanke glede dednosti lahko razumno razreši le učenje o reinkarnaciji. Kajti kaj pravi to učenje? To učenje pravi, da je vsaki obliki vdihnjen del Božjega življenja. Duh kot seme vzklije v snovnem svetu, kot kal z vsemi božanskimi možnostmi, podobno kot možnosti v semenu, ki rastlini omogočijo rojstvo. Ta zameetek duha premore vse božanske moči, s katerimi lahko človek doseže popolnost, enako popolnosti njegovega Očeta v nebesih. Toda da bi jo lahko dosegel, mora obstajati rast, izkušanje, evolucija. In izkušnje je potrebno nabirati v vsakem zemeljskem življenju. Zemeljske izkušnje se med dolgim premorom med smrtjo in ponovnim rojstvom v nevidnih svetovih vtkejo v tkanino duše. Ko se ta zameetek duha ponovno vrne na zemljo, se vrne skupaj s temi dušnimi oblačili, z lastnostmi, stkanimi iz izkušenj, zbranih v preteklem zemeljskem življenju. In tako so otrokove prirojene ideje rezultat tkanja lastnosti – med nebeškim življenjem – iz izkušenj preteklega zemeljskega življenja. Ko se te izkušnje preobrazijo v lastnosti, se duh in duša vrneta na zemljo in začneta z novim življenjem na ravni že osvojenih izkušenj in bojev ter nadaljujeta evolucijo z novimi prirojenimi lastnostmi kot rezultatom preteklega življenja.

Novo življenje ponuja nove izkušnje, nove boje, novo gradivo za nadaljnjo rast, ki se v premoru med smrtjo in naslednjim rojstvom stke v višje lastnosti. In tako kar naprej in naprej, s prečke na prečko po lestvi napredka. Na njenem začetku se nahaja najmanj razvit divjak, na vrhu pa največji svetnik in najplemenitejši intelekt, genij, ki se je izgrajeval počasi, postopoma, ki se je izgrajeval skozi številne boje, tako s porazi kot zmagami, tako z zlom kot z dobrim. Zlo preteklosti so koraki, s katerimi se človek povzpne do vrlin, zato tudi v najnižkotnejšem kriminalcu lahko uzremo obljubo božanskosti. Tudi on se bo nekoč povzpel do mesta svetnika, tako da bomo končno lahko v vsakem človeku prepoznali Božjega otroka. To je teorija reinkarnacije.

Oglejmo si sedaj, ali naša teorija ustreza dejstvom z znanstvenega stališča. Zdaj vemo, kako se razvije genij. Ne pojavi se nenadoma, kot nekaj, kar bi bil Bog ustvaril iz nič. Njegove lastnosti so se razvijale postopno, kot posledica preteklih bojev. S tega stališča lahko razumemo, zakaj se današnji otroci civiliziranih staršev tako hitro odzivajo na moralno opominjanje in zakaj se otrok neciviliziranih staršev, mlada, otroška duša, na to opominjanje ne more odzivati, ne glede na našo prizadevnost. Sodobni otrok omikanih staršev se na moralne vzore in smernice odzove praktično takoj. Zanj je to nekaj naravnega. Medtem ko se otrok neciviliziranih staršev nanje sploh ne odziva. Otrokom neciviliziranih staršev ni mogoče pomagati, da bi se lahko razvili do stopnje, ki so jo vaši otroci dosegli že v vrtcu. Enostavno nimajo moči, da bi se odzivali.

A tedaj, ko dopustite neprekinjen obstoj duha, tedaj ko dopustite, da se lastnosti stkejo iz pridobljenih izkušenj, tedaj lahko v značaju novorojenega otroka prepoznate rezultate njegove preteklosti. Tedaj pričenjate razumevati, zakaj človekov razvoj poteka kljub temu, da se, kot pravi Weissmann, pridobljene lastnosti s staršev ne prenašajo na potomce. Kajti mentalne in moralne lastnosti niso darilo staršev, temveč težko osvojena nagrada ob zmagi posamezne duše. In vsaka duša se rojeva v novo telo z rezultati svojih preteklih življenj, zato da bi z njimi delovala v sedanjem. Na tak način teo-

rija reinkarnacije zapolni vrzeli v znanstveni teoriji ter odgovarja na vprašanja, na katera znanost ne more. Ko opazujemo smeri razvoja sodobne znanosti, se čedalje bolj dozdeva, kako je ta doktrina potrebna znanosti, da bi le-ta zaokročila svojo teorijo in sočasno z evolucijo oblike razumljivo pojasnila tudi napredovanje značaja in inteligence.

Starost duše

Razen tega so znamenja rasti pri ljudeh jasen prikaz preteklosti, razlik v starosti duše, če lahko uporabim ta izraz. Če dobro opazujete naravo in stvari iste vrste, lahko vidite, da se nahajajo na različnih stopnjah rasti. In pri razvitejših bitjih boste vselej naleteli na znamenja njihovega preteklega razvoja. Torej, to ne velja samo za človekova telesa, prav tako velja tudi za njegovo dušo, kajti ljudje se nahajajo na vseh možnih stopnjah intelektualne in moralne razvitosti. V tem trenutku bi samo v tej deželi, samo v tem mestu lahko zbrali na tisoče ljudi na povsem različnih stopnjah evolucije razumnosti in moralnosti. Kako lahko to razložimo? Tukaj ne mislim na vprašanje morale, ki ga bom obravnavala v nadaljevanju. Kako jih lahko pojasnimo znanstveno? Od kod tako velike razlike? Oziroma, od kod celo te majhne razlike? Ko rečete “rast” stojite na trdni znanstveni podlagi, kajti povsod v naravi lahko opazujete rast, razlike v velikosti, razlike v razvitosti, in vse to so stopnje rasti živih bitij. Zakaj potem takem ne bi smeli le pri pojasnjevanju razlik v stanju razumnosti in moralnosti uporabiti načela rasti? Zakaj bi ga moralo nadomeščati načelo, ki ga znanost sicer povsod drugod zavrača in ki se imenuje teorija nenadnega nastanka? Zakaj bi morali pristajati na to, da se nekaj pojavi nenadno in brez vzroka, brez

preteklosti, brez česarkoli, kar bi lahko pojasnjevalo razlike, ki jih zaznavamo pri opazovanju razlik v rasti razumnosti in moralnosti pri različnih človeških bitjih? Saj tudi v človeški inteligenci naletite na znamenja preteklega razvoja, ki so podobna znamenjem preteklega razvoja v človeških telesih. V novem telesu inteligenca naglo izživi svojo preteklo evolucijo, kar dobro ve vsak pozoren opazovalec razvoja inteligence pri otroku.

Izprijenost in genijalnost

Tako dospemo do vprašanja morale. Dejala sem, da je reinkarnacija nujna z moralnega stališča, če želimo ob soočanju z življenjskimi dejstvi ohraniti našo vero v božansko pravičnost in ljubezen. Dovolite mi, da predstavim dva skrajna primera, katerih sporočila ne bo nikomur izmed vas težko razbrati. Pojdite v eno izmed najbolj zakotnih četrti Londona. Tam se rojevajo otroci najnižjega rodu, če opazujemo z zornega kota podedovanih fizičnih lastnosti ter moralnega in razumskega stanja očeta in matere. O takšnih otrocih bi lahko dejali, da so že v zibelki videti kot otroški kriminalci, kajti pogled na njihovo obliko vam razkrije, da so obsojeni na revščino in kriminal. To lahko razberete iz oblike glave in cele vrste zunanjih značilnosti. In to je res. Ti otroci so nočna mora vzgojiteljev, kar ve vsakdo, ki se je z njimi kdaj ukvarjal. Ne odzivajo se na moralno opominjanje, temveč samo na strah pred največjo surovostjo učiteljev. Pri njih ni zaznati nikakršnega moralnega odzivanja, odzivanja, ki je značilno za otroke iz vašega vrtca. Tak otrok je v svet vstopil že zaznamovan s kriminalom. In kakšne vzgoje je deležen? Zaznamuje ga odraščanje v revščini, kjer učitelji pretepajo in preklinjajo, ga navajajo na krajo, tako kot vi svojega otroka na poštenje; kjer ga šibajo, kadar se zlaže, kjer je izprijenost nagrajena, vsak

poskus pravilnega ravnanja pa deležen kazni. To je ozračje, v katerem odraščá. Učijo ga, da družbo zaznava kot sovražnika, zakone kot zatiranje, policaje kot nasprotnike – da se postavlja proti družbi. In posledice? Te so neizogibne? Naposled konča v rokah zakona. Danes se zakon nagiba k milejšemu obravnavanju kot dvajset ali trideset let nazaj in se poskuša reformirati. Toda reforma je mogoča le tedaj, kadar se nanjo odzivamo v glavi in srcu. In predstavila sem primer – teh je več kot preveč – ko te moči odzivanja ni zaznati. Otrok iz enega kaznivega dejanja zahaja v drugega, iz enega zaporá v drugi zapor, dokler se postopno ne razvije v sramoto, značilno za našo civilizacijo – v okorelega kriminalca. Na njegovi poti iz ene izprijenosti v drugo mu na pomoč ne priskoči nihče, nihče ga ne skuša reševati, moralno utrjevati, tako da v nekem trenutku norega obupa ali pijanosti ali strasti slednji srdito zamahne zoper človeško življenje in ga pokonča. In človeška pravica zatem pokonča njegovo življenje, da se bedno zaključi v apnu zaporniškega dvorišča. Njegova krivda? Nikoli ni imel priložnosti. Na svet je prišel kot kriminalca in ga zapustil kot kriminalca. To je njegova življenjska zgodba.

Rodi se nek drugi otrok, in ko ga vidite v zibelki, lahko takoj prepoznate znamenja prirojene genialnosti. V obliki glave in potezah prepoznate sijaj človeške duše, ki se nahaja v tej otroški obliki. Rojen plemenitim staršem, je nenehno obdan s prijaznostjo, plemenitostjo in nežnostjo. Deležen je razvajanja in nege plemenitega življenja, podobno kot je otrok na drugi strani prisiljen v zločin. Pri vsakem svojem naporu je deležen pomoči. Iz svojega okolja prejema besede spodbude in navdiha, medtem ko je otrok na drugi strani deležen le kletvic in posmeha. Njegove čudovite sposobnosti se krepijo in razvijajo. Z leti postaja čedalje pomembnejši. Deležen je najboljše mogoče izobrazbe. Rojaki so ponosni na njegovo genialnost kot na dosežek svojega rodu. Vse bolj občudovan se iz leta v leto vzpenja čedalje višje in višje, dokler nazadnje njegovega minljivega telesa, ob žalovanju celotnega naroda, ne položijo v grobnico Westminsterске opatije, s čimer

njegovo občudovano in čaščeno ime postane svetla zvezda na nebu zgodovine. Njegova zasluga? V svet se je rodil kot genij.

Kdo je ti dve duši poslal na njuno življenjsko popotovanje? Če pravite, da je kriminalca ustvaril Bog, in genija prav tako, ah! kaj je potemtakem z božansko pravičnostjo, na kateri naj bi temeljilo upanje človeštva? Če je prvi prišel neposredno iz Stvarnikovih rok, zakaj vendar je bil ustvarjen tudi drugi? Če je mogoče ustvariti genialen um, zakaj je potrebno ustvariti tudi idiota? Če je mogoče ustvariti svetnika, zakaj je potrebno tudi kriminalca? Vem, dejali boste: "To so tista vprašanja, na katera ni odgovora." Vendar prav ta vprašanja zapeljejo na stotine plemenitih src v nezvestobo, v dvom, ki je zaradi tega dejansko postal bolj sprejet kot vera. Govorim to, kar vem. To so zadeve, zaradi katerih sem sama za mnoga, mnoga leta izgubila vero. Človeška bolečina, in kar je še hujše od nje, človeško ponižanje – kajti človeški greh je hujši od človeške bede – to je tisto, zaradi česar sem izgubila vero. Kajti raje nisem verjela v Boga, kot da bi verjela v vrhovno nepravičnost in v to, da srce sveta ne premore dovolj ljubezni. Teh vprašanj si ne zastavljajo lahkomiselni, brezbrizni in nemoralni ljudje. To so vprašanja zrelega uma in plemenitega srca. In religija mora najti odgovor nanja, če želi zadržati najplemenitejše otroke človeštva. Obstaja namreč določen razlog za to, zakaj si želim razprave o teh vprašanjih in zakaj menim, da so verski učitelji tisti, ki jih takšna vprašanja človeškega življenja najbolj zadevajo.

Eno življenje in mnoga življenja

Oglejmo si sedaj to isto stvar še s stališča pravičnosti in ljubezni. Nekateri ljudje vere so prepričani, da to trenutno človekovo življenje odloča o usodi njegove celotne prihodnosti. Drugi tega pogleda ne sprejemajo in menijo, da onkraj smrti obstaja možnost napredovanja in sreče za vse. Toda, če sprejemamo možnost napredka, dopuščamo tudi načelo reinkarnacije. Kajti če napredek priznavamo kot zakon življenja, bodisi v tem ali v drugih svetovih, dopuščamo tudi rast duha in duše. Če pa domnevamo, tako kot to verjame velika večina kristjanov, da sedanje življenje odloča o celotni kasnejši usodi duše, ali pa, da je sedanje življenje, četudi bomo vsi dosegli blaženost, zgolj eno samo samcato življenje, potem se zavejmo, da je tako prepričanje zelo težko uskladiti z dejstvi. Kajti človeška duša se lahko rodi v telo in po nekaj dneh odide iz njega, ali pa v njem preživi življenje dolžine šestdesetih, sedemdesetih let. Če človek sledi zamisli, da sedanje življenje odloča o celotni prihodnosti, se nenehno počuti izpostavljen tveganju, da zapravi večnost, ki je otroku zaradi njegove zgodnje smrti samodejno zagotovljena.

Strašanska nepravičnost, če dobro premislite, kajti najbrž se nihče ne bi strinjal, da otrok s svojim nekajurnim življenjem kakorkoli tvega trpljenje

na drugem svetu. Zakaj naj bi torej otrok bil deležen sadov blaženosti, ki jih starejši človek prav lahko izgubi med boji svojega dolgega življenja na svetu? Če priznavate obstoj le tega sedanjega življenja, se vprašanje različnega trajanja človeškega življenja pokaže neločljivo povezano z vprašanjem pravičnosti. In dodajte temu še to: kakšno korist prinaša življenje, če otrok, ki živi le dve ali tri ure, doseže isto večno blaženost kot človek, ki po dolgotrajnem življenjskem bojevanju premaga skušnjave in doseže krepost? Ali ima to življenje potemtakem sploh smisel? To je vprašanje, na katerega je potrebno odgovoriti. Če življenje nima smisla in če novorojenček s prezgodnjo smrtjo doseže večno srečo, je zelo težko razumeti, zakaj bi morali številni ljudje prestajati bolečino in trpljenje, ne da bi se jim bilo nazadnje kaj od tega povrnilo. Kaj pomagajo izkušnje, če ta teorija o življenju drži? In ko umre star človek, poln izkušenosti in modrosti, nežnega sočutja in ljubezni, kje naj uporabi vse te sadove svojega življenja? V življenju trajne blaženosti?

Tam niso več potrebni. Toda ta svet jih potrebuje. Ta svet jih hoče. In če jih človek lahko prinese nazaj, da bi služili človeštvu, potem ko se zaradi rasti na drugi strani vtkejo v njegovo resnično naravo, ah! potem bi to dolgo življenje človeku dejansko prinašalo sadove, zaradi česar bi lahko fizično življenje prepoznal kot pomemben dejavnik v veselju. In če se strinjamo, da je človeško življenje po drugi strani nekaj uporabnega, kako je potem z otrokom, ki mu je bila odvzeta priložnost za pridobivanje dragocenih izkušenj in čigar večnost bo potekala v znamenju neizživete želje po človeškem življenju, ki ga sam ni bil deležen?

“Bodi popoln”

Lotimo se zdaj vprašanja, ki se mi je z vidika božanskosti življenja vselej dozdevalo celo še pomembnejše – življenje ponižanega človeka, pijanca, nerazvite človeške duše, ki blodi po svetu s pogledom, uprtim v tla, življenje neprebujenega uma, ki ne premore moči, da bi zmogel ceniti lepoto tega krasnega sveta z vsemi njegovimi čudovitimi stvarmi. Primerjajte takšno bitje, čigar življenje ni kaj več od nekaj telesnih občutkov in strasti ter kakšne občasne nedozorele misli – primerjajte to človeško izkušnjo z izkušnjo kultiviranega, razmišljajočega človeka z dobro razvito razumnostjo, ki se veseli lepote in vsega, kar je v svetu prijaznega in pravičnega. In vprašajte se: zakaj bi moral nekdo pridobivati le nesrečne življenjske izkušnje in se potikati po blatu sveta, medtem ko bi se drugi, ki se je rodil na prav enak način, brez kakršnekoli preteklosti, opajal z lepoto in radostjo ter bil deležen zemeljskih izkušenj, polnih vsega, kar je zabavno, lepo in uporabno? Če imamo vsi na razpolago le eno možnost pridobivanja izkušenj, potem to gotovo ni pošteno, ni pravično. Kako takšne stvari obravnava reinkarnacija? Razlaga nam, da vsak tak zametek duha prihaja iz prsi večnega Očeta, poslan v svet snovi, da bi tam rasel in se razvijal; da vsakdo začena v nevednosti in nemoči; da vsakdo postopno raste in razvija svoje prirojene moči; da se človek v svet rodi zato, da bi postal popoln. Ali ste si kdaj

dovolili zastaviti vprašanje o tistih čudovitih Kristusovih besedah: “Bodite torej popolni, kot je popoln vaš nebeški Oče”? Pomislite, kako krasen vzor. In kako naj ga uresničimo? Kako bi si sicer tudi mi sami dovolili upati, ki smo se skladno z učenjem reinkarnacije povzpeli kar visoko glede na izhodišče v tem življenju duha in ob vseh naših slabostih, neumnostih in premajhnem znanju ter sposobnostih, da v tem sedanjem življenju lahko postanemo popolni, kot je popoln Bog v nebesih? Kajti človekova usoda je nič manj kot prav to. To in nič manj je beseda Kristusa njegovim učencem.

On, ki ga imenujemo “Resnica”, gotovo ne bi naročil nečesa neizvedljivega. Vso to božansko popolnost nosimo že v sebi, tako kot seme v sebi nosi moč drevesa. In vse, kar potrebujemo, je le čas za izpolnitev naročila, za to, da zrastemo v sijaj podobe, po kateri smo ustvarjeni. Tudi s tega vidika se zdi reinkarnacija nujna. Dejali boste: “Da, na drugem svetu”; toda zakaj? Kakšen smisel ima pošiljanje ljudi na raznoraznih stopnjah rasti prav v ta svet? Kje so si ti z najvišjimi stopnjami pridobili svoje moči? Pred rojstvom na drugem svetu? Če to drži, zakaj bi se prišli učiti v ta svet le enkrat in se nato takoj vrnil? Kajti v tem svetu je vse, od najnižjega do najvišjega, z vsemi vmesnimi stopnjami. In če dopuščate rast na drugi strani, morate pojasniti tudi razlike v rasti znotraj tega sveta – zakaj je nekdo toliko bolj nadarjen kot drugi? Ali ni bolj verjetno, bolj razumno, bolj skladno z vsem tem, kar vemo o naravi, da je naš svet šola, kamor prihajajo duše v prvi razred; in nato napredujejo iz razreda v razred, kar pomeni iz življenja v življenje, vse dokler ne dosežejo najvišjega razreda, zatem pa nadaljujejo z učenjem v drugih svetovih, kjer nabirajo druga spoznanja; da je to neskončno napredovanje nikoli dokončane evolucije?

A v tem svetu moramo kdaj opraviti razred, ki je prezahteven, da bi ga lahko dokončali v enem samem življenju. Tudi s tega vidika je reinkarnacija videti nujna, da blaženosti in navdiha, ki ju prinaša človeku, sploh ne omenjamo. Kajti sama vem, da je v mojem sedanjem življenju vsak napor, vsako prizadevanje, s katerim svoje srce povzdigujem k Bogu, vsako upanje, ki ga skušam uresničiti, vsako služenje, ki ga v svoji nepopolnosti skušam ude-

janiti, zgolj seme, ki ga sejem in ki bo nekoč dočakalo svojo žetev, da je zgolj izgradnja sposobnosti, ki jih bom nekoč lahko uporabila v božanskem in človeškem služenju. Kajti zavedam se, da bo vse to, česar sem se naučila, pa naj bo še tako nepomembno, nepopolno, neumno, za vedno ostalo moje, in da se bom vračala nazaj tako dolgo, dokler se ne bom o življenju naučila vsega. Ah, tedaj ne bom več objokovala svoje nevednosti, svoje neumnosti in grešnosti, kajti vedela bom, da četudi sem danes slabotna, bom jutri močna, in da ni take svetniške višine, ki je ne bi nekoč ob svojem času dosegla tudi sama. Kajti vzpenjam se po isti lestvi kot svetniki, le da so se oni vzpenjali že dolgo tega. Vse to posamezniku vliva upanje, da njegovo življenje poteka v znamenju razvoja. Zaradi reinkarnacije je človeško življenje nekaj veličastnega. Kajti če sedaj naletim na pobitega nesrečnika, najnižje v človeškem rodu, pomislim tole: ti si le moj mlajši brat, učenec v šoli življenja in vse to, kar sem nekoč sama dolgo prestajala; isti Bog prebiva v tebi in meni. In tako začutim do njega nežnost, sočutje, kot ga starejši brat do majhnega bratca, ki se še kobaca po tleh. Lahko ga gledam brez sovraštva, brez obsojanja, brez posmeha, in že zdaj v njem prepoznavam običajno življenje, ki ga bo nekoč zaživel, kajti pred leti sem se sama bojevala prav tam, kjer se zdaj bojuje on.

V tem je skrivnost zmage nad človeškim ponižanjem, ki je po moje ne moremo doseči na kak drugačen način. Kajti brez sprejetja zamisli o reinkarnaciji se ponižani ljudje ne morejo otresti občutka nepravičnosti, nepoštenosti in občutka, da so bili izvrženi v svet, ki si ga niso želeli, v revščino in nazadovanje. A že začetek okušanja božanskega življenja znotraj sebe zadošča, že zgolj učenje abecede življenja, da obup in jeza izgineta in da se pojavi občutek popolne pravičnosti, pa tudi popolne ljubezni, ki se nahaja v srcu sveta. Kajti menim, da je samo en razlog za soobstoj ljubezni in revščine, in sicer ta, da je to vzgojna nuja, potrebna za razvoj božanskih moči v človeku. Če ni nuja, tudi ni porojena iz ljubezni. Če pa dejansko je nuja, se ji nihče ne more izogniti; z njo se mora soočiti vsakdo, ali pa brez te človeške izkušnje za vselej ostane nepopoln.

Reinkarnacija v krščanskem učenju

Pustimo sedaj vidik nujnosti ob strani in se vprašajmo, ali ta nauk, ki se zdi tako nujen, ne pripada prav toliko krščanskemu svetu kot tudi vsakemu ljudstvu in vsaki veri. Vsi študentje vedo, da je nauk o reinkarnaciji med Judi veljal za nekaj običajnega. Iz judovskih knjig lahko razberete, da je predstavljal splošno sprejeto prepričanje tistega časa. Zaznate ga lahko v vprašanjih, ki jih v *Psalnih* pripisujejo učencem in Kristusu. Spomnite se, kako je sam Kristus odgovoril učencem na vprašanje o Janezu Krstniku: “On pa je, če hočete priznati, Elija, ki mora priti.”⁵ Spomnite se njegovega odgovora na kritiko ljudi zunaj: “Zakaj torej pismouki govorijo, da mora prej priti Elija?” In njegov odgovor se je glasil: “Toda povem vam: Elija je že prišel...”⁵ čemur sledi evangelistov komentar: “Tedaj so učenci razumeli, da jim je govoril o Janezu Krstniku.”⁵

To je le en primer, ki kaže na razširjenost te zamisli med Judi. Tako kot boste tudi vi v zapisih, ki jih omenjam, lahko odkrili, da se morajo vse nepopolne duše vrniti na zemljo. Naslednji primer je lahko, še vedno v okviru samih *Psalmov*, tista pomembna ugotovitev o človeku, ki se je rodil

⁵ *Sveto pismo stare in nove zaveze*. Ekumenska izdaja z novim prevodom nove zaveze. Britanska biblična družba, Ljubljana, 1987.

slep. “Učitelj, kdo je grešil, on ali njegovi starši, da se je rodil slep?”⁵ To je pred-rojstni greh.

Torej odgovor se je glasil: “Ni grešil ne on ne njegovi starši, da se je rodil slep”⁵ in tako uvedel nov razlog, kar je zelo pomenljivo. Kajti če bi se Kristusovo znanje ujemalo z današnjim splošnim prepričanjem, potem ta pred-rojstni greh ne bil mogoč in bi se edini mogoč odgovor glasil takole: “Zakaj mi postavljate neumno vprašanje, ali se je človek rodil slep zaradi svojega greha? Kako bi vendar lahko grešil pred samim rojstvom?” Za slepoto bi bil naveden drug razlog, ki pa ne bi bil spontana obsodba neumnosti, ki prirojeno napako pripisuje novorojenemu.

Preidimo od teh avtoritativnih krščanskih zapisov k spisom in učenju teh, ki so živeli v prvih stoletjih po Kristusu, in si oglejmo, kako pogosto je v spisih cerkvenih očetov prisoten ta nauk o pred-obstoju duše. Eno najrazumljivejših učenj predstavlja delo najplemenitejšega cerkvenega očeta, Origena. Jasno je zapisal, da vsaka oseba, ki se rodi v svet, prejme telo v skladu s svojimi predhodnimi zaslugami in dejanji; zelo, zelo nedvoumna izjava. In ne pozabite, Origen je bil eden največjih umov, s katerimi se lahko pohvali zgodnja Cerkev, eden najplemenitejših in čistih značajev. In ta svoj nauk je učil natančno in nedvoumno. Če se ozremo tudi k nekaterim drugim pomembnim škofom, lahko vidimo, da so prav tako govorili podobno. Vseh pet in pol stoletij po Kristusovi smrti je reinkarnacija predstavljala splošno veljaven nauk krščanske Cerkve. In ko so jo sredi šestega stoletja na cerkvenem koncilu obsodili, ni bila obsojena na splošno kot nauk, ampak le zaradi oblike, v kakršni jo je bil predstavil Origen, tako da sama reinkarnacija ni deležna nasprotovanja krščanske avtoritete. Rimo-katoliki sicer lahko ugovarjajo obliki, v kateri jo je predstavil Origen, in se sklicujejo na obsodbo cerkvenega koncila, vendar pa ne morejo trditi, da je Cerkev zavrnila celoten nauk o reinkarnaciji, kajti njegova obsodba v krščanski zgodovini ni bila izrečena.

Po drugi strani so ta nauk vedno znova in znova učili ljudje, ki jim je bila posredovana izvirna izpoved vere. In nikoli ni povsem izginil. Zahvaljujoč

izkoreninjenju v okviru oblastnega uradnega učenja Cerkev je preživel v marsikateri tako imenovani heretični skupnosti. Učili so ga Albižani. Številne druge skupnosti v srednjem veku in kasneje so prenašale resničnejše izročilo kot rimska Cerkev in ohranjale nauk o reinkarnaciji kot del izvirnega izročila. Pa tudi ko prebirate različne krščanske pisce, nauk o reinkarnaciji zelo pogosto stopi v ospredje, še posebej pri filozofih in pesnikih. Pri pesnikih zaradi njihove intuicije, pri filozofih pa zaradi tega, ker predstavlja, kot je dejal Hume, edini nauk o nesmrtnosti duše, na katerega se lahko filozof zanese, nauk, ki potrjuje njen predobstoj. In to je nujno, kajti če filozof trdi, da je pogoj za obstoj duše njeno rojevanje v človeško telo, potem verjetno sledi, da ob smrti tega telesa duša ne bo več sposobna obstajati. In eno od izhodišč sodobnega skepticizma predstavlja prav ta tako zelo nelogičen nauk – da duša, ki naj bi po smrti živela večno, pred rojstvom ne obstaja.

Kasneje se je nauk o reinkarnaciji na zelo zanimiv način pojavil v anglikanski cerkvi. Približno pred tremi leti sem naletela na knjižico, ki jo je v sedemnajstem stoletju napisal duhovnik anglikanske cerkve in kjer piše, da je bistven nauk krščanstva tisti o obstoju duše pred rojstvom. Pri tem omenja številne druge zapise iz tedanjega obdobja, ki so posredovali isto učenje, pri čemer iz njih navaja odlomke ter sledi zgodovini tega nauka vse nazaj do zgodnjih očetov, in prav tako o njegovi prisotnosti v okviru pomembnih krščanskih Cerkev. In očitno si zaradi tega pogleda ni nakopal obsodbe svojega škofa ali koga drugega, ki bi mu bil ugovarjal, češ da ne širi pravega krščanskega učenja.

Poglejmo nemške filozofe, recimo Goetheja, enega tistih velikih intuitivnih mislecev, ki je za videzom prepoznaval resnico. Hkrati pa ne pozabimo na najbolj krščanskega poeta, Wordswortha, in na njegove besede, zapisane že dolgo pred tem, ko je Teozofsko društvo začelo vznemirjati miselne tokove v tej deželi.

Le sen je naše rojstvo, pozabljenje,
in Duša, Luč življenja, naša rast,

je šla že skoz stvarjenje,
iz dalj prišla je v nas;
pozabljeni še ne precej
in ne v razgaljenosti vsej
prihajamo vsi v slavi od Boga,
od tam, kjer smo doma ...⁶

Tu imate njegov pogled: "... iz dalj prišla je v nas ..." Drug za drugim pesniki učijo enako, drug za drugim s svetlobo genialnosti prodirajo skozi tančico snovi in s pesniško intuicijo zaznavajo resnico o človeški duši.

Če so o tem nauku govorili prvi cerkveni očetje, če je o njegovem obstoju odkrito namigoval, če že ne več, Kristus – reči bi morala, da ga je zagovarjal – in če se kljub uradni zavrnitvi Cerkve pojavlja skozi celotno zgodovino krščanstva; če ga prav tako odkrivamo v anglikanski cerkvi sedemnajstega stoletja in ponovno obujen nastopa v delih velikih angleških pesnikov in nemških filozofov; ali ne bi bilo torej bolje, če bi ga pričeli sprejemati kot del veličastne dediščine krščanstva, in ne kot nek tuj nauk, ki prihaja iz drugih religij?

Dejstvo je, da je nauk o reinkarnaciji nekoč bil del vseh velikih religij. Najdete ga lahko v *Knjigi mrtvih*, pri Kaldejcih, v starem učenju Kitajcev, v vsakem indijskem spisu in budističnem besedilu, pa v antični Grčiji in Rimu. Toda to ni razlog mojega današnjega predavanja tukaj, pred ljudmi iz krščanske dežele. Povedala sem vam že, da je nauk o reinkarnaciji prav toliko vaš kot njihov in da zato ne sprejemate nečesa tujega, kar bi izhajalo iz neke tuje vere. Sprejmite ga kot del veličastnega krščanskega razodetja, veličastnega krščanskega učenja. Dopustite možnost, da smo bili začasno pozabili nanj zaradi teme nevednosti, ki je zajela Evropo. Dopustite možnost, da je izginil v obdobju, ko ljudje niso razmišljali o vseh teh danes pomembnih vprašanjih.

⁶ *William Wordsworth*. Izbral in prevedel Andrej Arko. Mladinska knjiga, Ljubljana, 2004.

In ko spoštljivo govorite o delovanju vaše vere na Zahodu, edine mogoče Zahodne religije, saj je za Zahod bila tudi ustvarjena, v svojem spoštovanju ne zavračajte nauka o reinkarnaciji kot nečesa tujega in heretičnega, kajti to je nauk, ki se ponovno vrača v krščansko Cerkev z nekaterimi njenimi največjimi misleci in najboljšimi učitelji. Drug za drugim ga sprejemajo in pričenjajo širiti duhovniki anglikanske cerkve. Pisci ga drug za drugim vidijo kot pregrado, ki bo krščanstvo obvarovalo pred puščicami skepticizma, tako s strani vesti kot razuma. Predstavljam vam ga z namenom, da bi o njem razmislili - ne zato, da bi ga *sprejeli*, kajti prepričanje, porojeno ob poslušanju enega samega kratkega predavanja, je lahko le razumske narave in ga v življenju ne morete uporabiti. Prosim vas, da razmišljate o tem nauku, ga preučujete in se znebite predsodkov o njegovi nekrščanskosti ter njegovem tujem poreklu, in da spoznate, če vse to dejansko drži, da je del resnične krščanske vere, in pri tem vam bo v pomoč zgodovina, ki lahko dokaže, da je bil del vere, ki je bila nekoč predana svetnikom.

Reinkarnacija, nauk upanja in moči

Danes sem se odločila spregovoriti o tem vprašanju zato, prijatelji, ker vem, kakšno upanje, moč, pogum prinaša ta nauk, ko se soočamo s težavami v svetu. Vem, kaj pomeni človeku strtega srca, ki so mu težave odvzele vsakršno upanje, če v njegovo življenje posveti žarek svetlobe in če ga lahko pričinja razumeti. Kajti nemir uma je ena izmed največjih nadlog, s katero se sooča sodobni svet. Biti sposobni razumeti, kaj smo, od kod prihajamo in kam gremo, videti v celotnem svetu en sam zakon, kakor tudi eno samo življenje, spoznati, da ne obstaja pristranskost, nepravičnost, krivična obravnava človeške duše, krivična obravnava človeškega življenja; da vse raste; da se vse razvija; da so naši predniki zgolj predniki in da se ne razlikujejo od nas; da bodo najmlajši nekoč postali kot najstarejši; da človek nosi v sebi razvijajoč se duh svojega Očeta in da bo zato nekoč postal popoln, kot je popoln sam Bog; to je upanje - ne, ne upanje, zagotovilo, ki ga ta nauk daje človeški duši. In ko ga bomo dojeli, se bomo lahko soočili z nadlogami, z žalostjo, z življenjskim obupom, in tedaj bomo vedeli, da bomo na koncu, ko se bomo ozrli nazaj na ta žalosten svet, lahko ugotavljali: "Kar je Božjega, prihaja od Boga, in se k Bogu povrne."

Annie Besant Wood je bila dolgoletna predsednica Teozofskega društva (1907–1933), ki se je rodila 1. oktobra leta 1847 v bližini Londona v družini irskega porekla. S pomočjo materine prijateljice Ellen Marryat je pridobila dobro izobrazbo ter razvila močan čut odgovornosti do družbe.

Leta 1874 se je pridružila Secular Society ter v njem

tesno sodelovala s Charlesom Bradlaughom, urednikom revije *National Reformer*, za katero napisala številne članke o zakonu in pravicah žensk. Leta 1877 je izdala knjigo *The Laws of Population*, ki je govorila o nadzorovanju rojstev in bila zaradi tega deležna velikega odmeva v javnosti. To delovanje jo je povežalo s socialisti in Georgem Bernardom Shawom. Pridružila se je Social Democratic Federation in zasnovala lasten časopis *The Link*. Med drugimi je v njem leta 1888 objavila članek "White Slavery", v katerem je opozorila na nečloveške razmere in nizke plače žensk v eni izmed londonskih tovarn. Naslednjega leta pa je sodelovala pri izdaji vplivne knjige *Fabian Essays*.

Istega leta, 1889, je Annie Besant dobila v roke knjigo *The Secret Doctrine* Helene Petrovne Blavatsky in se navdušila za teozofijo in postala članica Teozofskega društva, kateremu je nato posvetila svoje nadaljnje življenje. Leta 1893 je odpotovala v Indijo na sedež društva in ga istega leta v Chicagu zastopala na World Parliament of Religions. Teozofijo in hindujsko filozofijo je predstavila tako bleščeče, da si je takoj pridobila naklonjenost hindujske javnosti, ki jo je nato podprla v njenih reformnih prizadevanjih za družbeno, vzgojno in politično prenovu Indije, ki jo je začela leta 1898 z ustanovitvijo Central Hindu College v Benaresu. Mahatma Gandhi je dejal, da je Annie Besant prebudila Indijo iz spanja, še posebej, ko je leta 1916 ustanovila Home Rule League in bila nato leta 1917 izvoljena za predsednico Indian National Congress. Annie Besant se je še nadalje vključevala v boj za pravice žensk in se posvečala pisanju teozofskih vsebin, saj je napisala številne članke in knjige, ki sedaj spadajo med klasična teozofska dela. Umrla je 20. septembra 1933 v Adyarju.